

TURYSTYKA JAKO SPECJALIZACJA GOSPODARCZA POLSKICH REGIONÓW NADMORSKICH

EWA HĄCIA

Akademia Morska w Szczecinie
e-mail: e.hacia@am.szczecin.pl

SŁOWA KLUCZOWE

region nadmorski, specjalizacja gospodarcza, gospodarka turystyczna

STRESZCZENIE

Celem artykułu jest ocena roli turystyki w dwóch polskich województwach nadmorskich (pomorskim i zachodniopomorskim) o regionalnej specjalizacji turystycznej. Analizie poddano podmioty gospodarki narodowej zaliczane do bezpośredniej gospodarki turystycznej. Zrealizowaniu postawionego celu podporządkowano procedurę badawczą oraz strukturę artykułu. W analizie danych wykorzystano przede wszystkim metodę tabelaryczną i graficzną, a także współczynnik korelacji Pearsona dla ustalenia zależności między badanymi zmiennymi.

Wprowadzenie

Strategia rozwoju regionalnego traktowana jest jako istotny instrument polityki regionalnej, szczególnie tej długookresowej (strategicznej). Działania w zakresie przygotowywania, wdrażania i aktualizacji strategii regionalnych są bezpośrednio związane z prowadzeniem polityki regionalnej, a także zarządzaniem regionem. Niezwykle ważne jest, aby w procesie tworzenia strategii zostały uwzględnione atuty i potencjał rozwojowy danego regionu, również w zakresie produkcji i świadczenia usług. Stosowanie zasad zarządzania strategicznego w jednostce samorządu terytorialnego wiąże się z przeprowadzeniem wielu przedsięwzięć organizacyjnych, zapewniających ciągłość działania oraz racjonalne wykorzystanie zasobów. Istotna jest znajomość struktury i wewnętrznych powiązań gospodarki danego regionu, a także jego predyspozycje do rozwoju pewnych rodzajów działalności gospodarczej. Jedną z regionalnych specjalizacji gospodarczych może być turystyka (Godlewska-Majkowska, 2009, s. 158–163).

Turysta jako uczestnik ruchu turystycznego zgłasza popyt na usługi i towary, które zaspokajają jego potrzeby, pojawiające się w związku z podróżą w celach turystycznych. Zbiór działań o charakterze gospodarczym, wynikających z obsługi ruchu turystycznego i służących zaspokojeniu tych potrzeb, wchodzi w zakres pojęcia gospodarki turystycznej. Tego rodzaju działalność stanowi

pewną gospodarczą całość o wyraźnych powiązaniach wewnętrznych. Dlatego też w tym znaczeniu gospodarka turystyczna odnosi się do powiązań turystyki z gospodarką. Ze względu na różnorodność potrzeb, zgłaszanych przez turystów, ich zaspokojenie jest możliwe przez współdziałanie wielu sektorów gospodarki narodowej (zarówno o charakterze usługowym, jak i produkcyjnym). Z tego powodu mianem gospodarki turystycznej określa się całą sferę działań, urządzeń i środków mających na celu zaspokojenie potrzeb kreowanych przez turystów (Meyer, 2008, s. 14).

Gospodarkę turystyczną można podzielić na bezpośrednią i pośrednią. Kryterium tego podziału jest właśnie turysta jako nabywca dóbr i usługobiorca. Warunkiem zaliczenia podmiotów do bezpośredniej lub pośredniej gospodarki turystycznej jest stopień ich uczestnictwa w obsłudze ruchu turystycznego. Bezpośrednia gospodarka turystyczna obejmuje podmioty, których funkcjonowanie wynika z realizacji zapotrzebowania zgłaszanego przez turystów (Panasiuk, 2011, s. 72). Ich istnienie zależy od potrzeb turystów, których zaspokajanie jest jedynym lub głównym celem działalności. Specyfiką bezpośredniej gospodarki turystycznej jest jej usługowy charakter. Do typowych usług turystycznych zalicza się: usługi hotelarskie, transportowe, żywieniowe, pilotażu i przewodnictwa turystycznego, organizacji i pośrednictwa turystycznego, informacji turystycznej. Natomiast podmioty, których aktywność w sferze turystyki ma charakter poboczny, tworzą pośrednią gospodarkę turystyczną (Panasiuk, 2007, s. 53). Ich funkcjonowanie nie jest uzależnione od ruchu turystycznego, ponieważ realizują potrzeby różnych grup konsumentów. Mimo to działalność na rzecz turystów może się charakteryzować różną intensywnością, ze względu na sezonowość wyjazdów turystycznych. Do form działalności w ramach pośredniej gospodarki turystycznej (produkcyjnej lub świadczącej usługi paraturystyczne) można zaliczyć: rolnictwo (agroturystyka, turystyka wiejska), działalność produkcyjną (produkcja sprzętu na potrzeby ruchu turystycznego), handel (spożywczy, sprzedaż upominków i pamiątek), budownictwo (tworzenie infrastruktury turystycznej), pośrednictwo finansowe (usługi bankowe, ubezpieczenia), naukę (badania naukowe), administrację publiczną (jednostki nadzorujące funkcjonowanie sektora turystycznego, wydawanie dokumentów podróży), edukację (szkolnictwo turystyczne), ochronę zdrowia (turystyka uzdrowiskowa), działalność komunalną (gospodarka odpadami), działalność społeczną (kultura, rekreacja, sport).

Ekonomiczne znaczenie turystyki w rozwoju gospodarczym związane jest z funkcjonowaniem gospodarki turystycznej. Wskazanie jej miejsca w całej gospodarce oparte jest na obowiązującej w Polsce Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Rozporządzenie..., 2007). Niestety turystyka nie jest jednorodną częścią gospodarki narodowej i sektor turystyczny nie został wyodrębniony w tej klasyfikacji. Działalność gospodarcza w zakresie turystyki znajduje się w wielu elementach składowych PKD.

Cztery sekcje klasyfikacji PKD 2007 (sekcje H, I, N, R) zawierają elementy składowe, tj. działy, grupy, klasy i podklasy, odpowiadające głównie bezpośredniej gospodarce turystycznej. Sekcja H. *Transport i gospodarka magazynowa* obejmuje m.in. działalność związaną z przewozem osób środkami transportu lądowego, wodnego i lotniczego. Podmioty zaklasyfikowane do sekcji I. *Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi* zapewniają krótkotrwały pobyt turystom oraz prowadzą działalność usługową w zakresie żywienia. Ze względu na

działalność w sferze turystyki istotną część stanowi sekcja N. *Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca*. W jej ramach wyróżniono m.in. dział Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane. Zaliczono tu przede wszystkim organizowanie imprez turystycznych, pośredniczenie i zawieranie umów o świadczenie usług turystycznych, prowadzenie informacji, doradztwa turystycznego oraz rezerwacji, działalność przewodników i pilotów wycieczek. Natomiast sekcja R. *Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją* obejmuje szeroki zakres działalności kulturalnej, rozrywkowej i rekreacyjnej świadczonej również na rzecz turystów. Działalność związana z turystyką, poza wymienionymi sekcjami, znajduje się również w innych działach PKD, tworząc pośrednią gospodarkę turystyczną.

Cel i metody badawcze

Celem artykułu jest ocena roli turystyki w dwóch polskich województwach nadmorskich (pomorskim i zachodniopomorskim) o regionalnej specjalizacji turystycznej. Rozwój turystyki na danym obszarze może stymulować procesy wspomagające produkcję i usługi. Uwzględnienie atutów i potencjału rozwojowego danego regionu jest niezbędne w procesie zarządzania tym regionem. Na obszarach atrakcyjnych turystycznie celem działalności gospodarczej w znacznym stopniu jest zaspokajanie potrzeb turystów.

Analizę przeprowadzono na podstawie danych statystycznych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych (GUS BDL, 2016). Badania dotyczyły głównie lat 2009–2014 z uwagi na dostępność i względną kompletność informacji będących przedmiotem analizy. W jednym przypadku okres badania skrócono do 2013 r., ze względu na specyfikę danych podawanych z dwuletnim opóźnieniem.

Analiza funkcji turystycznej danego regionu najczęściej oparta jest na zestawie wskaźników. W zależności od zakresu badania bywają uzupełniane dodatkowymi miernikami, np. dotyczącymi właśnie gospodarki turystycznej. W literaturze przedmiotu proponuje się dwie miary w odniesieniu do podmiotów gospodarczych funkcjonujących w sferze turystyki (Majewska, 2011, s. 41). Pierwsza określa liczbę podmiotów sektora turystyki w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, druga udział tych podmiotów w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych. Wskaźniki te odzwierciedlają rolę turystyki w gospodarce regionu. Mogą być wyznaczane w stosunku do bezpośredniej lub pośredniej gospodarki turystycznej. Mankamentem jest niestety nieuwzględnianie wielkości podmiotów branych pod uwagę.

Główny Urząd Statystyczny prezentuje dane dotyczące podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON według sekcji i działów PKD, brakuje jednak wyszczególnienia na grupy, klasy i podklasy. Ze względu na taką dostępność danych z zakresu gospodarki turystycznej analizę zawężono do całej sekcji I. *Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi* (w tym dwa działy: 55 – *Zakwaterowanie*, 56 – *Działalność usługowa związana z wyżywieniem*) oraz działu 79 – *Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią zwią-*

zane w sekcji N. *Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca*. W pozostałych wspomnianych wcześniej sekcjach PKD tylko poszczególne grupy bądź klasy reprezentują podmioty zaliczane do bezpośredniej gospodarki turystycznej. W takim wypadku branie pod uwagę danych dotyczących całych sekcji lub grup zaburzyłoby proces analizy i zniekształciło otrzymane wyniki. Na przykład w sekcji H. *Transport i gospodarka magazynowa* dopiero na poziomie grup dokonano wydzielenia transportu towarowego i pasażerskiego, natomiast zgodnie z grupami wyszczególniono ogółem transport lądowy, wodny i lotniczy.

Zrealizowaniu postawionego celu podporządkowano procedurę badawczą oraz strukturę artykułu. W analizie danych wykorzystano przede wszystkim metodę tabelaryczną i graficzną, a także współczynnik korelacji Pearsona dla ustalenia zależności między badanymi zmiennymi.

Wyniki badań

Województwa pomorskie i zachodniopomorskie są uznawane za atrakcyjne turystycznie. Charakteryzują się znaczną bazą noclegową, a także wysoką intensywnością i gęstością ruchu turystycznego. Są to tereny najchętniej odwiedzane przez turystów krajowych i zagranicznych, szczególnie w dłuższych podróżach. Stopień wykorzystania bazy noclegowej jest wysoki. Obsługa ruchu turystycznego, której celem jest zaspokojenie potrzeb turysty, generuje zapotrzebowanie na działania o charakterze gospodarczym. Są one realizowane przez odpowiednie podmioty gospodarki narodowej.

W 2014 r. liczba wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie całej Polski wynosiła 4 119 671, tj. ok. 107 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Odnotowano wzrost tej liczby o ok. 10% w porównaniu z 2009 r. Analizując procentowy udział podmiotów zarejestrowanych w danym województwie w ich ogólnej liczbie, najwyższy zaobserwowano w województwie mazowieckim (18,02%, 742 172 podmiotów), a najniższy w podlaskim (2,39%, 98 339 podmiotów). Badane województwa (pomorskie i zachodniopomorskie) zajęły miejsca odpowiednio szóste (6,70%, 275 990 podmiotów) i ósme (5,33%, 219 406 podmiotów). W przeliczeniu na 1000 mieszkańców liderem również było województwo mazowieckie – 139, natomiast najniższą wartość odnotowano w podkarpackim – 76. Pod tym względem oba województwa nadmorskie wypadły znacznie lepiej, zachodniopomorskie zajęło drugie miejsce z liczbą 128, a pomorskie czwarte miejsce – 120. Przypisanie podmiotów do województwa nie jest jednoznaczne z tym, że działalność gospodarcza jest prowadzona tylko i wyłącznie na tym terenie, ponieważ rejestracja odbywa się zgodnie z adresem zamieszkania w przypadku osób fizycznych lub adresem siedziby dla pozostałych jednostek. Jest to również uzależnione od specyfiki sektora, w którym prowadzona jest działalność. Ta wstępna ogólna analiza pozwala na przybliżenie obrazu polskiej gospodarki pod względem ilościowym. Warto ją uzupełnić o informację na temat wielkości zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (tab. 1).

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej w Polsce oraz województwach pomorskim i zachodniopomorskim w 2014 r.

Wyszczególnienie		Polska		Woj. pomorskie		Woj. zachodniopomorskie	
		ogółem	udział w ogólnej liczbie [%]	ogółem	udział w ogólnej liczbie [%]	ogółem	udział w ogólnej liczbie [%]
Liczba podmiotów gospodarki narodowej		4 119 671	100,00	275 990	100,00	219 406	100,00
Liczba podmiotów według klas wielkości (kryterium liczby pracujących)	0–9	3 938 654	95,60	264 455	95,83	211 345	96,33
	10–49	146 926	3,57	9 348	3,39	6 623	3,02
	50–249	29 610	0,72	1 945	0,70	1 298	0,59
	250–999	3 706	0,09	206	0,07	120	0,05
	1000 i więcej	775	0,02	36	0,01	20	0,01
Liczba podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne		2 961 239	71,88	197 763	71,66	162 031	73,85

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL (2016).

Z danych zaprezentowanych w tabeli 1 wynika, że ponad 70% podmiotów jest prowadzonych przez osoby fizyczne, natomiast ponad 95% podmiotów zatrudnia mniej niż 10 osób. W województwie zachodniopomorskim tylko 3,67% podmiotów zatrudnia co najmniej 10 osób. W drugim badanym województwie nadmorskim jest to nieco wyższa wartość – 4,17% i jest ona bardziej zbliżona do obliczonej dla całej Polski. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w Polsce jest bardzo rozdrobniona, przeważają mikroprzedsiębiorstwa, które często jednak realizują działalność lokalnie (w miejscu rejestracji).

Przeprowadzona ogólna analiza charakterystyki działalności gospodarczej prowadzonej przez podmioty funkcjonujące w Polsce i dwóch badanych województwach nadmorskich może być podstawą do określenia miejsca turystyki w całościowej regionalnej aktywności o charakterze produkcyjnym i usługowym.

Analiza bezpośredniej gospodarki turystycznej została oparta na danych dotyczących całej sekcji I (dział 55 i 56) oraz jednego działu sekcji N (dział 79), zgodnie z klasyfikacją PKD 2007.

W 2014 r. liczba podmiotów zarejestrowanych w sekcji I na terenie całego kraju wyniosła 128 418, co stanowiło 3,12% wszystkich podmiotów. Badane województwa charakteryzowały się wyższym udziałem tej sekcji: 5,84% w województwie zachodniopomorskim i 5,13% w pomorskim. Również liczba podmiotów sekcji I w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przekroczyła wartość dla całego kraju (ok. 3) i wynosiła ok. 7 dla zachodniopomorskiego i ok. 6 dla drugiego z województw. Ponad 21% wszystkich podmiotów sekcji I było zarejestrowanych w dwóch badanych województwach (9,99% w zachodniopomorskim i 11,03% w pomorskim). Rozpatrując oddzielnie dział 55 i 56 sytuacja była inna, szczególnie w przypadku działu 55, czyli podmiotów związanych z zakwaterowaniem. Około 40% podmiotów tego działu było przypisanych do badanego obszaru (19,42% w zachodniopomorskim, 21,28% w pomorskim – i są to najwyższe wartości w kraju). Dla działu 56 są to odpowiednio 6,74 i 7,50%. W obu analizowanych województwach udziały liczby podmiotów działu 55 i 56 w całej sekcji I są podobne i wynoszą po ok. 50%. Przy rozpatrywaniu sekcję I w skali całej Polski udział działu 56, czyli związane z żywnością, jest znacznie wyższy – ok. 75%.

Dział 79 sekcji N jest zbiorem podmiotów o dużo mniejszej liczebności niż działy sekcji I, zarówno w skali całego kraju, jak i obu badanych województw. W 2014 r. najwięcej organizatorów, pośredników i agentów turystycznych było zarejestrowanych w województwie mazowieckim – aż 22,48%. Dla porównania w pomorskim zarejestrowanych było 6,44%, a zachodniopomorskim – 4,65%. Nie jest to zaskakujący wniosek ze względu na specyfikę tych podmiotów, prowadzących działalność często na terenie całego kraju.

W tabeli 2 przedstawiono porównanie liczby podmiotów reprezentujących bezpośrednią gospodarkę turystyczną w Polsce oraz województwach pomorskim i zachodniopomorskim w 2009 i 2014 r. z uwzględnieniem procentowych zmian wybranych parametrów. Biorąc pod uwagę całą sekcję I, w 2014 r. nastąpił wzrost liczby podmiotów w odniesieniu do 2009 r. w województwie pomorskim i na porównywalnym poziomie w całej Polsce, natomiast w drugim z województw nastąpił niewielki spadek. W 2009 r. w obu województwach liczba tych podmiotów była zbliżona, natomiast w 2014 r. w województwie pomorskim było o 1344 więcej niż w zachodniopomorskim. Podobny trend zaobserwowano, rozpatrując działy sekcji I oddzielnie. Spadek liczby podmiotów w województwie zachodniopomorskim dotyczył głównie działu 56 – o aż 420, przy niewielkim wzroście w dziale 55 – o 49. W drugim województwie odnotowano wzrost w obu działach, ale większy w 56. Z kolei w skali całego kraju znaczny wzrost odnotowano w dziale związanym z zakwaterowaniem.

Tabela 2. Porównanie liczby podmiotów reprezentujących bezpośrednią gospodarkę turystyczną w Polsce oraz województwach pomorskim i zachodniopomorskim w latach 2009 i 2014

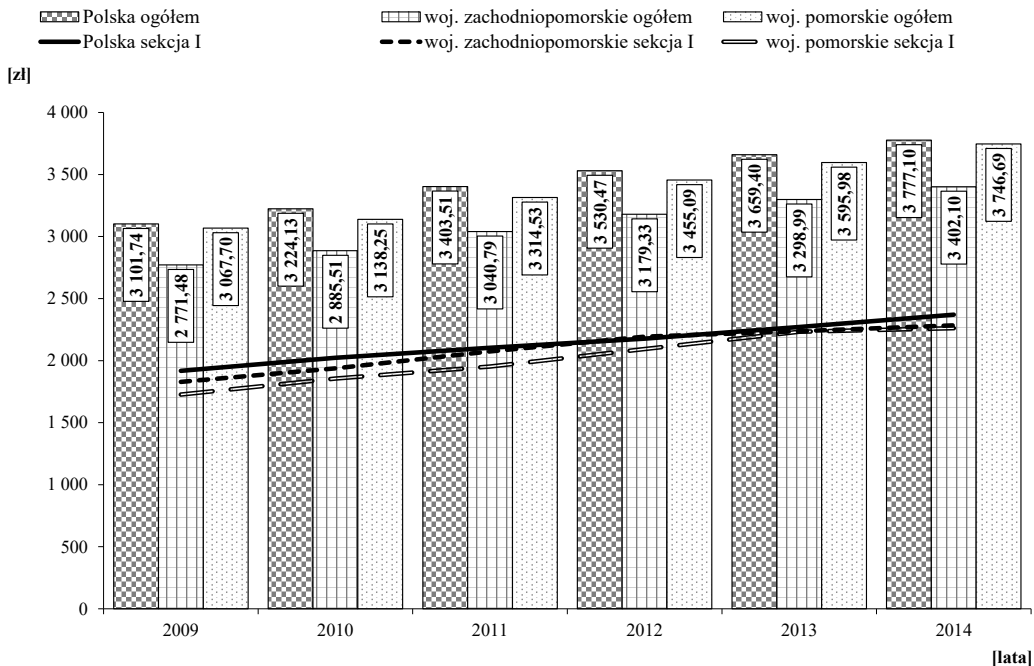
Wyszczególnienie		2009 r.	2014 r.	Zmiana [%]
Polska	Sekcja I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	118 499	128 418	+8,37
	w tym: dział 55 – Zakwaterowanie	28 370	32 907	+15,99
	dział 56 – Działalność usługowa związana z żywnością	90 129	95 511	+6,20
	Sekcja N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, w tym: dział 79 – Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	11 916	13 423	+12,65
Woj. pomorskie	Sekcja I	13 103	14 168	+8,13
	w tym: dział 55	6 479	7 003	+8,09
	dział 56	6 624	7 165	+10,26
	Sekcja N. Dział 79	758	864	+13,98
Woj. zachodniopomorskie	Sekcja I	13 195	12 824	-2,81
	w tym: dział 55	6 341	6 390	+0,77
	dział 56	6 854	6 434	-7,39
	Sekcja N. Dział 79	589	624	+5,94

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL (2016).

Liczba podmiotów w dziale 79 sekcji N wzrosła na przestrzeni badanych lat w skali całej Polski oraz w obu województwach. Większy wzrost odnotowano w województwie pomorskim.

Rozpatrując każdy rok osobno, zawsze w województwie pomorskim liczba tych podmiotów była wyższa, w 2009 r. o 169, a w 2014 r. już o 240.

Analizując podmioty gospodarki turystycznej, warto zwrócić uwagę również na wysokość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej oraz produktu krajowego brutto w przeliczeniu na mieszkańca. Na rysunku 1 przedstawiono wysokość przeciętnego wynagrodzenia brutto według PKD 2007 w latach 2009–2014. Dane dotyczą wynagrodzenia we wszystkich sekcjach PKD łącznie oraz sekcji I. Analizowana sekcja charakteryzuje się niskim poziomem wynagrodzeń, zarówno w skali całego kraju, jak i dwóch badanych województw. Jest to wartość sporo poniżej ogólnej średniej. W 2014 r. przeciętne wynagrodzenie w sekcji I wzrosło w odniesieniu do 2009 r. o 23,60% w całym kraju, o 24,91% w zachodniopomorskim i o 30,98% w pomorskim. Dla porównania najwyższy w Polsce wzrost odnotowano w województwie świętokrzyskim – 37,37%, a najniższy w warmińsko-mazurskim – tylko 3,10%.

Rysunek 1. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej według PKD w województwach zachodniopomorskim i pomorskim oraz Polsce w latach 2009–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL (2016).

W procesie stymulowania rozwoju regionów atrakcyjnych turystycznie istotną rolę odgrywają nakłady inwestycyjne, ponoszone na działalność związaną z obsługą ruchu turystycznego. W 2014 r. wartość nakładów inwestycyjnych w sekcji I w województwie zachodniopomorskim wzrosła o 12,18% w stosunku do 2009 r. Był to mniejszy wzrost niż w przypadku wszystkich sekcji

PKD ogółem w województwie, który wyniósł 22,76%, natomiast większy niż odnotowany dla tej sekcji w skali całej Polski (4,21%). Jednakże wartość nakładów w sekcji I w województwie w latach 2009–2014 wahała się. Najmniejsze były w 2010 r. – 139 319 000 zł, natomiast najwyższe rok później w 2011 – 264 976 000 zł. Pod względem wielkości tych nakładów poniesionych w 2014 r. zachodniopomorskie zajęło drugą pozycję w kraju¹. Stanowiły one 9,65% łącznej wielkości w całej Polsce. Jednakże stanowiły tylko 2,34% łącznych nakładów we wszystkich sekcjach w województwie. Przez okres 6 lat udział sektora prywatnego w nakładach inwestycyjnych ogółem w ramach sekcji I w regionie zachodniopomorskim stanowił większość. Najniższy był w 2010 r. – 67,34%, natomiast w pozostałych latach kształtował w przedziale od 82,07% (2012 r.) do 93,13% (2013 r.). We wszystkich sekcjach łącznie udział nakładów poniesionych przez sektor prywatny w województwie w latach 2009–2014 nie przekraczał 52%.

Wartość nakładów inwestycyjnych w sekcji I w województwie pomorskim w 2014 r. spadła aż o 38,32%² w stosunku do 2009 r. Mniejszy spadek wystąpił w przypadku wszystkich sekcji łącznie – 14,05%. W 2009 r. nakłady w tej sekcji w pomorskim były wysokie (311 367 000 zł) – ok. półtora razy większe niż w zachodniopomorskim. Jednakże w kolejnym roku nastąpił znaczny spadek – o 61,19%, po czym w latach 2011–2012 coroczne wzrosty i od 2013 r. utrzymuje się tendencja spadkowa. Pomimo to województwo pomorskie w 2014 r. pod tym względem zajęło piątą pozycję w kraju, a poniesione nakłady stanowiły 7,56% łącznej ich wielkości w Polsce. Jednakże było to tylko 1,27% wszystkich nakładów w województwie. Udział sektora prywatnego w finansowaniu inwestycji sekcji I w województwie pomorskim jest wyższy niż w zachodniopomorskim. W okresie 6 lat najniższy odnotowano w 2011 r. – 80,89%, a w pozostałych kształtował się na poziomie co najmniej 91%. We wszystkich sekcjach łącznie nie przekraczał 57%, z tym że w każdym roku był wyższy niż w zachodniopomorskim.

Na rysunku 2 zaprezentowano wysokość produktu krajowego brutto (w cenach bieżących) na jednego mieszkańca w województwach zachodniopomorskim i pomorskim oraz Polsce w latach 2009–2013 (niestety w chwili prowadzenia badań nie były dostępne dane za 2014 r.). Na przestrzeni wszystkich badanych lat województwo pomorskie charakteryzowało się wyższą wartością tego wskaźnika, jednocześnie zbliżoną do średniej krajowej.

W latach 2009–2013 stwierdzono istnienie bardzo silnej dodatniej współzależności korelacyjnej pomiędzy przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem brutto w sekcji I a produktem krajowym brutto na jednego mieszkańca. Otrzymano następujące wartości współczynnika korelacji liniowej Pearsona: 0,98 dla całego kraju, 0,99 w zachodniopomorskim i 0,96 w pomorskim.

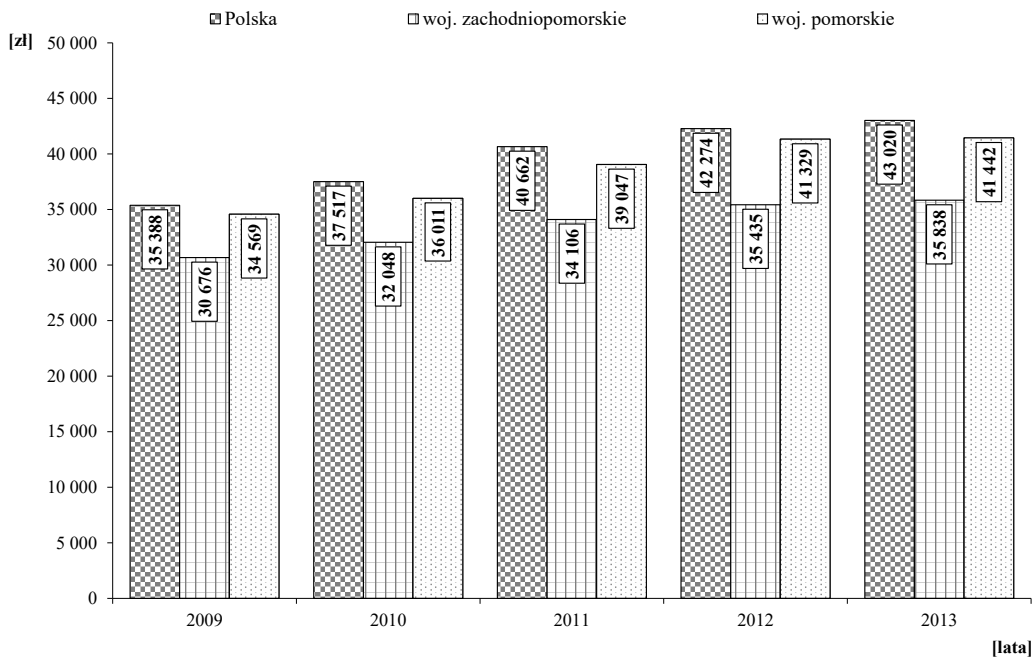
Ponadto zbadano, czy istnieje korelacja pomiędzy produktem krajowym brutto na jednego mieszkańca a liczbą turystów korzystających z turystycznych obiektów noclegowych, czyli podmiotów gospodarki narodowej działu 55 sekcji I PKD 2007, a także liczbą noclegów udzielonych turystom w tych obiektach. Badając lata 2009–2013 ze względu na dostępność danych w zakresie produktu krajowego brutto, stwierdzono wysoką lub bardzo wysoką współzależność korelacyjną.

¹ W 2014 r. największe nakłady inwestycyjne w sekcji I były w województwie mazowieckim. Stanowiły one 29,23% poniesionych w całej Polsce. Ich wartość była ok. trzykrotnie większa niż w zachodniopomorskim.

² Wyższe spadki odnotowano tylko w województwach świętokrzyskim (53,30%) i lubuskim (44,81%).

Wartości współczynnika korelacji liniowej Pearsona pomiędzy poszczególnymi zmiennymi zaobserwowanymi w Polsce oraz województwach pomorskim i zachodniopomorskim przedstawiono w tabeli 3. Wyższe wartości uzyskano w przypadku liczby udzielonych noclegów.

Rysunek 2. Produkt krajowy brutto (w cenach bieżących) na jednego mieszkańca w województwach zachodniopomorskim i pomorskim oraz Polsce w latach 2009–2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL (2016)

Tabela 3. Wartości współczynnika korelacji liniowej Pearsona pomiędzy poszczególnymi zmiennymi zaobserwowanymi w Polsce oraz województwach pomorskim i zachodniopomorskim w latach 2009–2013

Wyszczególnienie	Liczba turystów korzystających z noclegów ogółem			Liczba udzielonych noclegów ogółem		
	Polska	woj. pomorskie	woj. zachodniopomorskie	Polska	woj. pomorskie	woj. zachodniopomorskie
Produkt krajowy brutto (w cenach bieżących) na mieszkańca [zł]	0,99	0,89	0,92	0,92	0,80	0,87

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL (2016).

Podsumowanie

Ocena roli turystyki w regionie jest istotna za względu na konieczność prowadzenia skutecznej polityki regionalnej, realizowanej poprzez jeden z jej instrumentów, jakim jest strategia rozwoju. Uwzględnienie działalności gospodarczej na rzecz turystów w procesie zarządzania produkcją i usługami w jednostkach o regionalnej specjalizacji turystycznej jest kluczowe. Potrzeba realizacji działań na rzecz wzmocnienia turystyki jako czynnika rozwoju regionalnego kraju wynika również z wizji rozwoju turystyki do 2020 r., sformułowanej w dokumencie pt. *Program rozwoju turystyki do 2020 r.*, która brzmi następująco: „Nowoczesna i otwarta gospodarka turystyczna, oparta na inteligentnych specjalizacjach turystycznych w polskich regionach, stanowiąca bazujący na wiedzy jeden z kluczowych czynników rozwoju regionalnego i kraju, wzmocniająca konkurencyjność kraju w Unii Europejskiej” (Ministerstwo Sportu i Turystyki, 2015). Osiągnięcie założonej wizji wymaga kompleksowego działania, wspierającego podmioty bezpośredniej i pośredniej gospodarki turystycznej. Celem tej aktywności powinno być poprawienie m.in. parametrów analizowanych w artykule, tj. wysokości przeciętnego wynagrodzenia brutto w sferze podmiotów prowadzących działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I PKD 2007) oraz wielkości produktu krajowego brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca (jednej z najpopularniejszych, choć niedoskonałych miar wzrostu gospodarczego). Ma to szczególne znaczenie w przypadku regionów nadmorskich o specjalizacji turystycznej, jakimi są województwa pomorskie i zachodniopomorskie.

Literatura

- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych. Pobrane z: bdl.stat.gov.pl/BDL (29.08.2016).
- Godlewska-Majkowska, H. (red.). (2009). *Atrakcyjność inwestycyjna regionów Polski a kształtowanie lokalnych i regionalnych specjalizacji gospodarczych*. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie – Oficyna Wydawnicza.
- Majewska, J. (2011). Pomiar i ocena stadium rozwoju turystycznego miast w ostatnim dziesięcioleciu – Poznań na tle największych. W: G. Golebski (red.), *Sposoby mierzenia i uwarunkowania rozwoju funkcji turystycznej miasta. Przykład Poznania* (s. 36–65). Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.
- Meyer, B. (2008). *Gospodarka turystyczna i przemysł turystyczny*. W: A. Panasiuk (red.), *Gospodarka turystyczna* (s. 13–24). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Ministerstwo Sportu i Turystyki (2015). *Program rozwoju turystyki do 2020 r.* Pobrane z: <https://bip.msit.gov.pl/bip/projekty-aktow-prawnyc/zakonczone-proces-legi/inne/1599,Program-Rozwoju-Turystyki-do-2020-roku.html>.
- Panasiuk, A. (2007). Turystyka w gospodarce narodowej i regionalnej. W: A. Panasiuk (red.), *Ekonomika turystyki* (s. 50–52). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Panasiuk, A. (2011). Struktura gospodarki turystycznej. W: A. Panasiuk (red.), *Ekonomika turystyki i rekreacji* (s. 71–74). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), (Dz.U. z 2007 r., nr 251, poz. 1885).

TOURISM AS THE ECONOMIC SPECIALIZATION OF THE POLISH COASTAL REGIONS

KEYWORDS | coastal region, economic specialization, tourist economy

ABSTRACT | The main aim of the article is the assessment of importance of tourism in two of Polish seaside voivodeships (West Pomeranian and Pomeranian) with regional tourism specialization. The study has been carried out on Entities of the national economy included in the direct tourist economy were analyzed. Completion of the goal determines research procedure and structure of the article. The tabular and graphical methods have been used in the data analysis. The Pearson's correlation coefficient was applied in order to establish the relationship between the test variables.

JEY CODES | Z30, Z32, R11

Translated by Ewa Hącia